

Wij blijven bij elkaar

tekst:

Martine Letterie

Leopold, 2020 – ISBN 9789025878917

Thea Beckmanprijs www.archeon.nl

Film Willem de Kooning Academie www.youtube.com

Leeftijd

12+

Lesdoelen

leesbeleving

geschiedenis

religie

burgerschap

Tijdsperiode

WOII

Verhaal in het kort

De Joodse familie Birnbaum heeft vijf kinderen, die na de Kristallnacht van 1938 op de trein naar Nederland gezet worden. Moeder is zwanger van de zesde en weet ook naar Nederland te vluchten. Uiteindelijk vindt ook vader zijn weg naar Nederland en is het gezin herenigd. In doorgangskamp Westerbork werpen de ouders zich op het zorgen voor de weeskinderen in het kamp. Ze kunnen hierdoor lang in kamp Westerbork blijven. De familie Birnbaum heeft een positieve inborst en houden moed met Israël als hoger doel. Ze proberen steeds als gezin bij elkaar te blijven. Wonder boven wonder lukt dit. Uiteindelijk worden ze op de trein naar Bergen-Belsen gezet. Na de oorlog bereiken ze dan uiteindelijk het beloofde land Israël.

1 Gesprek

TWEETALLEN

Bekijk samen de landkaarten aan de binnenkant van het omslag van het boek. Bij de verschillende plaatsen en concentratiekampen staan data. Boven elk hoofdstuk zie je een plek en een jaartal. Zoek op de kaart waar die plek is. Bespreek met elkaar:

- Wat gebeurt er op welke plek?
- Kun je je voorstellen dat je steeds van de ene naar de andere plek moet gaan en dat je nergens rustig en veilig kunt blijven wonen? Kun je je voorstellen hoe het moet zijn geweest om in een kamp te zitten?

2 Feest in oorlogstijd

INDIVIDUEEL

In het boek worden veel Joodse feesten gevierd. Ook al is het oorlog en ook al zitten ze gevangen, toch probeert iedereen het leven nog zoveel mogelijk te laten doorgaan. Zo wordt Pesach gevierd en de wekelijkse Sabbat. Bespreek:

- Ken je die feesten? Misschien ben jij ook joods en ken je de feesten al?
- Als je die feesten niet kent, zoek dan op internet wat informatie op over een of twee van die belangrijke feesten die in het boek worden genoemd.
- Bespreek met elkaar welke feesten jij thuis viert. Misschien vier je Eid? Of Kerstmis? Of Divali? Leg aan elkaar uit wat er precies wordt gevierd tijdens die feesten.
- Kun je je voorstellen dat het belangrijk is om juist in moeilijke omstandigheden toch stil te staan bij belangrijke religieuze feesten? Waarom wel of waarom niet? Leg aan elkaar uit wat je ervan vindt en waarom je dat vindt.

3 Beleving personages

TWEETALLEN

De ouders Birnbaum probeerden zoveel mogelijk kinderen te helpen. Veel van die kinderen waren tijdens de oorlog wees geworden. Hun ouders waren overleden. Er kwam een soort weeshuisbarak in het kamp, zowel in Bergen-Belsen als in Westerbork. Toen de kinderen *op transport* moesten, probeerden meneer en mevrouw Birnbaum

zoveel mogelijk kinderen te redden. Ze zeiden bijvoorbeeld dat de kinderen te ziek waren om te reizen. Het was gevaarlijk om dat te doen. Bespreek met elkaar waarom dat zo gevaarlijk was.

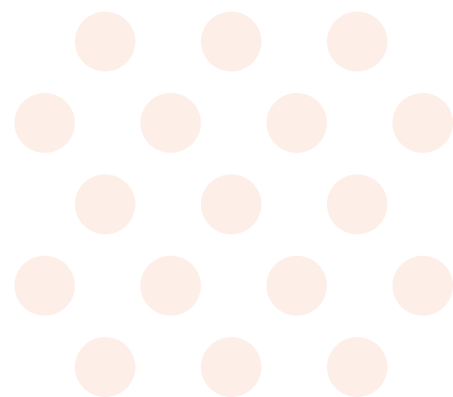
- Zouden jullie dat hebben gedurfd? Waarom wel of waarom niet?

4 Ontmoeting

INDIVIDUEEL OF KLASSIKAAL

Toen de schrijfster Martine Letterie dit boek schreef, leefden de kinderen Birnbaum allemaal nog. Ze heeft ze in Israël bezocht en geïnterviewd. Ben jij ook nieuwsgierig naar Sonni, Gina, Yakow, Zwi, Suzi en Sampi en naar hoe zij zich die vreselijke tijd herinneren? Kijk dan naar deze korte documentaire (ongeveer 30 minuten) van de NOS. www.nos.nl. Je ziet ook beelden van de concentratiekampen en van de kinderen die door de familie Birnbaum zijn geholpen.

5 Discriminatie

KLEINE GROEPJES OF KLASSIKAAL

Lees de laatste twee pagina's van het hoofdstuk Alia maken, over Sampi (blz. 301 laatste alinea - blz. 302). Sampi wordt uitgescholden voor *jodenjongen*. Even later moet hij bij de bovenmeester komen. Die trapt en slaat hem en 'sist antisemitische scheldwoorden'.

Antisemitisch betekent: anti-Joods. Mensen haten Sampi en andere Joden alleen maar omdat ze Joods zijn. Het is een erge vorm van discriminatie. Het Joodse volk wordt al eeuwenlang gediscrimineerd. Ook de laatste tijd laait het antisemitisme weer op.

In Nederland is het verboden om anderen te discrimineren. Toch gebeurt het nog vaak. Mensen worden gediscrimineerd om hoe ze eruit zien, waar ze vandaan komen, waar ze in geloven, of vanwege hun seksuele geaardheid. Het is belangrijk om daar over te blijven praten.

Bespreek met elkaar:

- Heb jij wel eens meegemaakt dat jij of een van je vrienden werd gediscrimineerd? Wat gebeurde er precies? Waarom werd jij of je vriend/vriendin gediscrimineerd? Wat vind je daarvan?
- Sommige mensen zeggen dat we misschien te weinig hebben geleerd van de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolging en dat we daarom dit soort boeken moeten blijven lezen, zodat we er toch over blijven nadenken. Misschien dat de geschiedenis zich dan niet meer herhaalt. Wat vinden jullie daarvan?

Colofon

© Stichting Lezen (2021)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Marte Jongbloed

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl